

14.11.

7-Б клас

укр.літ.

Добровольська В.Е.

А. ЧАЙКОВСЬКИЙ «ЗА СЕСТРОЮ». БЛАГОРОДСТВО, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, МУЖНІСТЬ, ВІРНІСТЬ, ЖИТТЕЛЮБСТВО ЗАПОРІЗЬКИХ КОЗАКІВ.

Мета: продовжити опрацювати зміст твору, зосереджуючи увагу на V, VI розділах повісті; дослідити, як на прикладі козаків розкриваються кращі риси характеру українського народу-патріоту; розвивати творче та логічне мислення, увагу, спостережливість, уміння грамотно висловлювати свої думки, враження, робити висновки; раціонально використовувати навчальний час; виховувати почуття поваги до творчості А. Чайковського, шанобливе ставлення до історичного минулого рідного краю; прищеплювати інтерес до наслідків власної праці, пунктуальність.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань. Розгадування кроссенсу.

1 	2 	3
4 	5 В Англії - Paul , в Італії - Paolo, в Іспанії - Pablo, у Польщі - Pawel, у Франції – Paul, в Україні - ...	6
7 	8 	9

1 Спас - Спасівка	2 Судак – родина Судаків	3.Козак – козацький рід
4 Степ – золото знайшов у степу під сидельцем коня	5 Павло - Павлусь	6 Кінь, зброя – атрибути козака
7 Золото - червінці	8 Полон – полонена Ганна та батько	9 Татарин – Мустафа-ага

III. Оголошення теми, мети уроку. Мотивація навчальної діяльності школярів

IV. Основний зміст уроку.

Щастя в повітрі не в'ється,
воно в боротьбі дістається.
Народне прислів'я

1. Обговорення питань

- Хто є представниками українського козацтва у творі?

(Родина Судаків, Семен Непорядний, Андрій Недоля, Остап Тріска, дід Панас)

- Що їх об'єднує?

(Дружба, єдина мета, взаємодопомога, розуміння одне одного)

- Чому козаки намагаються досягти своєї мети, хоча це і досить складно?

2. Евристична бесіда

- Яким у творі зображений рід Судаків?
- Для чого А. Чайковський приділяє у творі багато уваги Семену Непорадному?
- Що нового і цікавого ви дізналися читаючи цей твір з життя козаків ?
- Чи буде Павлусь у майбутньому козаком? Відповідь вмотивуйте.

3. Гра «Найуважніший»

Завдання: визначити, кого з героїв твору стосується наступна фраза.

1.«...Стала оборонятися кулаками, мов добнями, і зубами. Не могли її подолати, бо коли побачила, як її Ганю таки взяв татарин на руки і поніс, зомлілу, вона, мов несамовита, кусала і била кулаками та розкидала татар, мов околоту». (Палажка)

2.«Його огорнув страх. У його уяві татарва була такою силою, що її ніхто не переможе. Дідусь розказував йому, як козаки били татар; та ось він бачив, як татарви нічого не стримало, і дідусь, і багато інших дужих козаків полягли». (Павлусь)

3.«...Був кремезний козак літ тридцяти. Одягнений у широчезні, як море, червоні штани, які підперізував широким шовковим поясом. На ногах добре шкапові чоботи. Сорочка була подерта і замащена на грудях, широко розхристана, звідки визирали широкі косматі та на сонці засмаглі груди». (Семен Непорадний)

4.«Йому було вісімдесят літ зроду, та хоч було спочити старим костям у якому зимовнику, він не давався старості і волочився з козаками, граючи на бандурі та розвеселяючи їх грою й співами». Дід Андрій

5.«Йому блиснула думка в голові зайти сюди і порізати всіх, мов баранів, поки один видасть із себе голос... Хлоп високий і плечистий, він засукав рукави своєї свитки, поправив шапку й витягнув з-за пояса довгого ножа». (Татарин, який після опинився у полоні)

6.«...Митець був арканом орудувати. У цьому була найбільша його заслуга». (Семен Непорадний)

7. «Такий лад завів у селі старий досвідчений козак, котрий прийшов сюди з першими поселенцями». (Старий Охрим)

8. «...Пильнував пасіки, доглядав хату і дітей. Вважав своїм обов'язком привчити Павлуса до лицарського ремесла». (Дід Андрій)

9. «В таким молодечім пориві зробив він не одно таке, за що хотіли його батьки покарати. Тоді він утікав або до діда в пасіку, або в тернину, звідки не вийшов би був нізачо в світі, хоч не раз був дуже голодний». (Павлусь)

10. «...Був відважний козак і не жалів себе. Тепер йому стало ніяково, коли подумав, що його можуть убити, а тоді Павлусь стане круглим сиротою, на опіці чужих людей». (Петро)

11. «Він лежав на розстеленому кожусі спиною вгору, оперши голову на схрещені руки. Він, очевидно, заснув на спеці, не спавши цілу ніч». (Татарський дозорець)

12. «Цей татарин для нас вартніший, ніж сьогоднішня перемога». (Молодий Мустафа-ага)

Примітка. За кожен правильну відповідь встановлюється 1 бал.

6.Пошукова робота

Знайдіть у творі, як дідусь виховував Павлуса? («Дід привчав Павлуса до лицарського ремесла — їздити на коні, кидати спис та аркан, стріляти з лука, орудувати шаблею, розповідав про звичай козаків та їхні пригоди. Павлусь багато дечого навчив і сестру Ганну, а та захищала брата перед батьками».)

Яким чином загарбники утримували полонених? («...Розмістили бранців за їх вартістю. Дівчат та малих дітей окремо, жінок та козаків теж окремо. Усіх стерегли пильно і не розв'язували їм руки. Гіршу частину здобичі вели на мотузках рядом з кінями»)

Яким чином Степан визволився з пут мотузки і допоміг іншим? («На його радість, вузол попускав

щораз більше. ...Вкінці почув свої руки вільними. Не встаючи із землі, він вийняв обережно з кишені ножа і найближчому товаришеві розрізав мотуз. Ніж пішов по руках...»)

Прокоментуйте, з чим пов'язано те, що Павлусь вперше у своєму житті зарубав людину — полоненого татарина? («Злодії, пси, чорти! Ви дідуся вбили, ви маму вбили, ви сестру зарубали! Ось тобі, ось тобі!» «Він перший раз убив людину. Йому стало страшно, в очах потемніло, і він зомлів»)

Яка доля очікувала Ганну в полоні? Що про це розмірковував Павлусь?

Як наука діда Андрія допомогла Павлусю знайти вірний шлях до Криму

7. Бесіда за питаннями.

- Яким ви уявляєте Павлуса-козака? Що про це зазначено у творі?
- Як можна охарактеризувати хлопця, який вирішив самотійно розшукувати свою сестру?
- Якими навичками повинен володіти подорожуючий? Чи є вони у Павлуса?
- Що приготував собі хлопець на вечерю, зупинившись вдруге? Прочитайте про це виразно.

V. Закріплення вивченого матеріалу

VI. Підсумок уроку

VIII. Домашнє завдання. Відповісти на запитання

1 рівень Що таке повість? Риси героїко-романтичної повісті. Що таке гіперболізація?

2 рівень Скласти кроссенс за повістю А.Чайковського «За сестрою»

Повторити відомості про Т.Г. Шевченка та його твори, А.Чайковського «За сестрою». Готуватися до контрольної роботи.